

	Iktatószám	<h1>Budapestre vonatkozó ujságcikkek</h1>	Osztályozás
			Tárgy
	Szerző		Hely
	Cím	Pesti legendák hőse.	Kaszalik Jenő
	Forrás:	Pesti napló	Idő
	Bp.	1910 III/12	"1910"
	(Hely)	(Idő)	Helyszám

Pesti legendák hőse.

— Kaszalik Jenő meghalt. —

Tikkasztó nyári napsütésben, tarka színekben zsibongó embertömeg közepette esztendők óta egy komor batár járta be délutánokint az Andrássy-utat. Négy pompás telivért hajtott az alá Daumont fogat pazar egyenruhájú kocsisa, bent a süppedő párnák között pedig egy madár-arcú öreg ember ült. Körülötte forrt, kavargott az élet és ő süketen, örökös szunyókálásba merülve süllyesztette fejét prémmel borított vállaira. Mert mindig meleg bundába burkoltatta magát, mindig aludt és ahogy a hintaja rokokós méltósággal végig léptetett az utcán, csodálkozva és meghatottan néztek utána az emberek:

— Ott megy Kaszalik . . .

Esztendők hosszu során át legendás alakká nőtte ki magát ez a madárarcu, rideglelkü ember, aki úgy élt itt a kenyérért tusázó százazrek közt, mint az Andersen meséjének Kanitverstandja. A mesebeli parasztfiu, aki ebben a mesében elkerült az idegen nagyvárosba, mindenütt azt kapta válaszul, hogy Kanitverstand, Kanitverstand: ez volt a válasz, mikor azt kérdezte, kié a ház, a föld, a kastély és kunyhó és az együgyü parasztleányt elkábitotta az állítólagos Kanitverstand mérhetetlen gazdagsága. Mikor azután egy halottas menettel találkozott és kérdezősködésére szintén azt kapta válaszul, hogy Kanitverstand, a jámbor parasztleány elsiratta a koporsóban nyugvó halottat:

— Meghalt szegény Kanitverstand, pedig milyen gazdag volt! . . .

Mi pestiek, akik esztendőkön keresztül láttuk a Daumont-fogat szunyókáló aggastyánját, most szintén

elmondhatjuk:

— Meghalt a mi Kanitverstandunk: Kaszalik Jenő . . .

Kétsoros távirat jelenti a halálhírt a francia Rivieráról, Cannesból. Röviden csak annyit mond ez a távirat, hogy Kaszalik Jenő ma hetvenöt-éves korában, ott hirtelen elhunyt. És ezzel a hirdással egy darab élő pesti legenda halt meg, talán az egyetlen pesti legenda, hogy idővel teljesen átalakuljon meseszerű prózai költeménnyé. Mert Kaszalik, akit most már gyorsvonathoz csatolt halottas kocsis hoz a gyűlölt Budapestre, nem csak a gazdagsága és a nyáron viselt bundája miatt lett legendás alakká, hanem azért, mert oda tudott állni egy fejlődő nagyváros elé és megdobbantva a lábát oda kiáltotta neki:

— Nem!

És ennek az embernek, aki csak magánzó volt, de mérhetetlenül gazdag ember, sikerült megállítani a várost a maga amerikaias fejlődésében. Ahol a város közepén düledező viskó, hulladékkal teli füres telek állott, ott bizonyos, hogy Kaszalik állott boszut a városon. Nem lehet tudni, miért haragudott ennyire Budapestre, de tény, hogy egyetlen telkét se építette be és rozoga, földszintes viskói fölébe se húzatott emeletet. Százazrekbe ment ilyenformán az a negatív veszteség, amelyet szenvedett, de ő lemondhatott róla, mert vagyona volt mérhetetlen.

Pedig ez a vagyon nem is datálódik olyan régről és igazi pesti vagyon volt az utolsó fillérig. Kaszalik Jenő vagyonát az apja szerezte, aki építőmester volt Budapesten. Különösen sok pénzt egy katonai építkezéssel szerzett: ő építette a Gellért-hegyen a citadellát. Akkoriban nemzeti ellentállás

volt, napszámot se igen lehetett kapni, a fővárosra oly veszedelmes fellegvárat mégis megcsinálta az öreg Kaszalik és a kincstár csengő arannyal fizetett érte. A gyakorlati gondolkodású építőmester akkor telkeket vásárolt a fővárosban mindenfelé, de egyelőre nem épített. Várt, míg a telek ára emelkedik. A város pedig szépen fejlődött, a régi kültelekből beltelek lett, s akkor aztán az öreg Kaszalik is megépítette a maga hatalmas bérházait. Fényes üzletet csinált. Amikor néhány évtizeddel ezelőtt meghalt, kilenc házat és több drága telket hagyott két gyermekére, a most elhunyt Kaszalik Jenőre és a leányára.

Milliók ura lett Kaszalik Jenő. Fiatalkorában a katonai pályára lépett, a közös hadseregben szolgált és kapitányi rangig vitte. Edesapjának azonban nem tetszett a csillogó pálya s rávette fiát, hogy átlépjen a tartalékba. Kaszalik Jenő már polgárember volt apja halálakor. Amint urrá lett a vagyon őt megillető részén, megtette intézkedéseit s aztán itthagya ezt az országot, Párisba költözött és ott lakott tiz álló esztendeig. Ott élt a jövedelméből, mint magánzó. Tisztán egyéni kedvteléseinek hódolt, állandó és ismert alakja volt a Bois de Boulogneban a kocsikorzónak. Szerette a szép lovat, de lótenyésztésre nem adta magát, néhány pompás paripát tartott, igásat, hátsat. Ezeket az állatokat valóságos becézte, olyantormán, mint olyik asszony a maga ölebeit. Nem költött túl a jövedelmén, soha sem lelte kedvét a szertelenségben, semmiféle formájában az élvezeteknek.

Nem vett részt semmiféle társadalmi vagy jótékony akcióban, még egyéni hiúságból sem, nem rajongott a művészetért, került a politikai csatateret, nagy nyereséggel kecsgetető, de kockázatos vállalkozásai nem voltak sem kereskedelmi, sem pénz-

ügyi téren. Vagyonának, házaknak és telkeknek értéke a konjunkturák folytán szinte magától növekedett lassankint. Egyetlen passziója volt a katonai tudomány. Ezzel még a polgári életben is sokat bibelődött, hogy üres óráinak unalmát agyomlósse. Irt egy-két katonai könyvet is, de nem adta ki őket soha. Zárkózott agglegény volt. Társaságba nem járt, a kaszinói életet sem szerette. Beszéli róla, hogy nagyon bizalmatlan volt felebarátai iránt. Azt hitte, hogy mindenki csak érdekből közeledik felé s mint gazdag embert, meg akarja valamiképpen környékezni. Valószínű, hogy voltak is szomorú tapasztalatai ezen a téren.

Tíz évi párisi szórakozás után visszatért Budapestre. A Mária Valéria-utca 3. számú házában, amely szintén az ő tulajdona, fényes és kényelmes lakást rendezett be magának. Titkárával és komornyikjával érintkezett csupán s ha otthon volt, katonai könyveit olvasgatta s legutóbb a waterlói ütközet történetét akarta megírni, de már nem fejezhette be. Megmaradt magyar embernek, kitünően beszélt franciául, angolul, a német nyelvet és irodalmat nem kultiválta. Külföldre kiment minden esztendőben s több hónapot töltött fürdőhelyeken. A francia fővárosba vitte három lovát és ha hazatért, gyorsvonaton hozta őket vissza. Itthon csak látták az emberek, de nem beszélhettek vele. Gyakran hajtott végig fényes fogatán az Andrássy-uton, ha be is tért valahová, szóba nem állt senkivel. Öregségére még ridegebb lett. Már csak emlékeinek élt. Szüleit

szerette, minden évben pompás rekviemet mondott értük a belvárosi templomban, képmásukat pedig márványban kifaragtatta.

Legutóbb december végén utazott el Nizzába. Onnan ment Cannesbe, földi pályájának utolsó állomására. Nem volt beteg. Még néhány nappal ezelőtt levelet irt budapesti ügyvédjének, s intézkedéseket tett. Halála ma váratlanul következett be. Mi baja volt, még nem tudják, valószínű, hogy szivszélhűdés érte. A cannesi távirat csak hirtelen halálról szól.

Most itt maradt a sok ház és a telek. Kaszelik Jenő egyáltalán nem kezelte úgy a vagyonát, hogy nemcsak neki, hanem a köznek is haszna legyen belőle. Üres telkeire nem építtetett, mert nem tetszett neki. A város legforgalmasabb pontján, a Rákóczi-uton, a Népszínház mellett például hatalmas nagyértékű telke áll évek sora óta üresen, viskókkal. A legnagyobb lakásinség és a legkedvezőbb viszonyok sem tudták őt rávenni, hogy építsen, állítólag azért, mert valamiért megharagudott a fővárosra. Ezenkívül még sok telke hever parlagon nem kis boszuságára annak a sok embernek, aki nem tud lakást kapni, még drága pénzen sem. Egyik fő oka volt ez a kegyetlen szeszély, ez az önző nemtörődomség a nábob népszerűtlenségének. Mostanában végre rászánta magát, de csak különféle kényszerítő körülmények hatása alatt az építésre. A Váci-utcában épül egy háza, azonkívül májusban a Gizella-téren és a Váci-köruton is akart építeni.

Holttestét Budapestre hozzák és itt temetik el.